

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2½ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ПРОСЛАВА ДВАДЕСЕТОГОДИШЊИЦЕ

ДОБРОТВОРНЕ ЗАДРУГЕ СРПКИЊА У ВЕЛ. КИКИНДИ.

У пред-прошлом броју овог листа у кратко сам описала двадесетогодишњи рад ове вредне задруге, па сам и то напоменула, да ће о Ђурђеву-дну ове године прославити и двадесетогодишњицу свог опстанка. Уверена сам, да ће ова прва 20 годишња слава једног српског женског друштва заимати поштоване читатељке, те сам се решила, да им учиним по вољи и да опишем ову заиста сјајну и ретку славу.

Већ од дужег времена спремао се живо, да се овај дан прослави на што свечанији начин. Свак је једва чекао, да осване Ђурђев дан.

И освану Ђурђев дан! Дан, који ће вечито остати мио и пријатан за све оне, који су имали среће, да присуствују на слави ове наше најстарије задруге.

Још рано из јутра могао си видети, да се спрема каква прослава, јер се свет ујурбао тамо-амо по улицама; па тек да је ко загледао у српске куће, зачудио би се оном веселом трчкарању и спремању — та сваки се трудио да што свечаније проведе овај дан. Па још ко је био тако

срећан, да дочека и угости миле госте са стране — е тај је све могуће употребити само да им ова прослава остане за навек у лепој и пријатној успомени!

У 1½10 зазвонише звона, позивајући верне на службу Божију. Сад су тек оживеле улице. Свак се журрио, да што пре стигне храму Божјем, бојећи се зар, да неће у нашој доста тескобној цркви добити места. Кад се почела служба, беше црква већ дупком пуна. У 1½11 часова дођоше корпоративно чланице овдашње израилске женске задруге, а затим и чланице женске задруге „Хуманитас“.

Напоследак дођоше и чланице наше женске задруге, са милим гошћама својим. Величанствен беше долазак њихов у цркву. До 50 Српкиња прођоше достојанствено кроз улице в. кикиндске, од стана председнице наше па до св. цркве, праћене зачуђеним погледима мимопролазећих странаца, који не знадоше шта то значи.

На благодарењу чинодјејствовао је прота г. Ђорђе Влаховић са осталим свештенством овдашњим, а певачко друштво „Гусле“ увеличало је својим умилним појањем

ову лепу славу. Особито је све задивило и усхитило појање младих чланица друштва „Гусле“ — које и овом приликом показаше, да су заиста заслужиле оно одликовање и љубав, која им се са свију страна указује.

После свечаног благодарења одоше сви из цркве у варошку кућу, где је врла председница ове задруге гђа Нина Петровићка отворила седницу, поздрављајући све госте усрдном добродошлицом. Тај говор пропраћен је бурним: „живела!“ Затим је позвала председница тајника г. Михајла Косића, да поднесе извештај о двадесетогодишњем раду ове задруге, што је исти господин у лепом и дирљивом говору и учинио. Особито беху тронуте сви кад је споменуо покојног тајника Миливоја Топонарског, описујући дирљивим речима опроштај његов са задругом овом.

После овог извештаја објавио је тајник скупштини закључак одборски, да се после пет година, дакле 1898. г. уз припомоћ осталих задруга Српкиња, приреди изложба женских рукотворина српских.

Напоследак су следовале честитке. Прво је честитао наш велеуважени прота госп. Ђорђе Влаховић, захваливши врлој председници у име своје и целог свештенства за сва добра, што је она а и цела задруга учинила за ових 20 година. Од стране политичне власти поздравио је председницу градоначелник г. Риста Телечки у срдачном говору, напомињући, да је задруга ова чинила многа добра не само српском, него и васцелом грађанству овдашњем без разлике вере и народности. У име овдашње добротворне задруге „Хуманитас“ поздравила је председницу гђа Роза Карачоњи а у име израилске задруге гђа Јанета Шајнбергер. Председница старобечејске женске задруге гђа Емилија Јоцића такођер је честитала председници. Напоследак је поздравио г. Милан Петровић врлу председницу, у име чланица друштва „Гусле“, које су затим редом целивале десницу гђе председнице. Гледајући овај лепо призор многима је канула суза радосница — а многа тиха молитвица узлетела је престолу Свевишњег, молећи га, да нам још дуго година одржи нашу

врлу председницу, да благослови труд њезин, а лепо пример њезин, да одушевљава и на даље све Српкиње, у свима крајевима српским.

После тога разишли су се сви домовима својима, да се окрене и одморе, па да се у вече опет састану на беседи, коју је приредила ова задруга уз суделовање овдашњег певачког друштва „Гусле“; гђе Јулке-Чеде Пачуове и Милеве Видакове; г. Јов. Пачуа; г. Ст. В. Поповића и војничке музике 61. регименте.

Ниеам толико музикална, а да бих могла стручњачки оценити овај део прославе, али вам могу саопштити пресуду меродавних личности, које изрекоше, да такве беседе није било скоро у Кикинди. Свирка познатог вештака нашег г. Јована Пачуа задивила је све; ми Срби већ смо били приправни на то, да ћемо сад имати прилику, да уживамо у правој вештачкој музици — али несрби, којима још није позната уметничка свирка г. Пачуа, беху изненађени.

И гђе Пачуова и Видакова занеле су публику својом лепом и вештом свирком. Певачко друштво „Гусле“ као и обично одневало је своје песме лепо и складно — а свирка војничке музике била је сдиста вештачка.

Но једну тачку ове беседе сам навалице оставила напослетку — јер оћу о њој још више да проговорим — а то је говор г. Ст. В. Поповића.* Говорио је о васпитању Српкиња — напомињући, да би било нужно, да се оснује један завод, у ком би се васпитале Српкињице у српском духу. Говор му је био диван, заданут чистим родољубљем и најплеменитијим одушевљењем. Г. Ст. В. Поповић овим говором својим, постигао је оно — што је хтео, т. ј. побудио је у срцима свију присутних Српкиња жељу, да своју дечицу васпитају у духу српском, да буду праве Српкиње, примерне домаћице и жене и њежне мајке; одушевио их је, да приону око остварења једне замисли, која одавно већ почива у срцима њиховим, а то је, да се подигне завод за васпитање женске деце према потребама данашњег друштва-

* Доносимо га овде.

ног живота, али у духу српском — те на тај начин не би морали српски родитељи давати своју дечицу у стране манастире и друге стране заводе.

Овај говор г. Ст. В. Поповића дубоко се урезао у срца свију присутних Срба — семе је пало на плодно земљиште — само сад не треба да остане на тим — него треба и остварити ту замисао.* Говор овај попраћен је бурним усклицима.

После концерта следовала је игранка, која је трајала до зоре. После одмора прочитао је г. тајник писма и телеграме, који су стигли као честитке овој задрузи и њеној врлој председници.

Још ћу вам напоменути и то, да је било врло много гостију са стране, већином изасланица појединих женских задруга — међу овима и две сестре Српкиње из Београда, које нису жалиле труда, него су дошле да присуствују слави својих сестара Српкиња Кикинђанака.

Ето тако је прошла ова заиста сјајна прослава — која ће остати свагда у пријатној усмени код свију оних који су јој присуствовали.

Једино, што је мутило радост нашу је та околност, што не видесмо у нашој сре-

* Нека дакле отпочну Кикинђани са српском вишом девој. школом изводити ту замисао, то ће лакше и брже ићи. Ур.

дини ни једну сестру Новосађанку.* Врло нам је жао било, што су све биле спречене да дођу, а знам, да би се оне прве одазвале позиву ове наше задруге, само да им је могуће било. У неколико нас је утешио поздрав њихов, којим нам јављају, да су изабрале нашу председницу гђу Нину Петровићку за почасног члана њихове женске задруге — али тек би нам милије било, да су присуствовале лично на овој прослави.

Сад сам описала ову славу којом су тако лепо показале Српкиње овдашње, да нису малаксале у борби против туђинског уплива, да је у њима још будна свест српска — те се можемо поуздано надати, да нећемо подлећи у борби против непријатеља нашег језика, вере и народности наше!

* Д. З. Српкиња Новосаткиња гаји најлепше осећаје и дубоко поштовање према својој најстаријој посестрими, кикинђској задрузи, а нарочито, према врло уваженој председници гђи Нини Петровићки, што је избором гђе Петровићке за почасну чланицу и посведочила, али које дугим одсуством своје начелнице, које пак породичним и другим месним приликама, биле су одборкиње и све часнице спречене, да баш ни једна, поред највеће жеље, није могла, за овај пар, лично да учествује у горњој прослави кикинђске задруге. Врло пријатно пак дира Новосаткиње та околност, што се на њих и њихово присуство толико пажње поклања и оне ће добити прилику, да се достојно одуже за ову неудаћу те да на делу посведоче св ју зајамну оданост и сестринску љубав. Уредник.

Даница.

ЛАКОВЕРНОСТ И РЕКЛАМА.

Анашњи напредни век је у индустрији тако далеко дотерао, да се већ човек ни на што више не може ослонити да је право и истинито, што сам својим очима не види да је направљено. У дућану непознатом више не сме човек ништа купити што је уситњено, самлевено, све је то скоро другим чиме кварено, ни половина нема унутри од оног, чега треба да је. Брашно, ситна кава, шећер и друго, све је то измешано са другим стварима, која управо кваре дотичну робу. Сад се већ и „рујно“ вино пије,

које није видело ни бобице грождја. Да такве ствари могу пролазити, нужно је да се чини велика ларма, да се препоручује преко новина: да се разне сведоџбе набављају и штампају, а лаковеран свет ће већ наићи на ленак, много њих ће куповати пробе ради, ма доцније никад више то не купио, а то је и целъ, да што више света купи на пробу, а доцније ће таква ствар и онако друго име добити, па ће се опет почети из нова.

О фалзификацији оних ствари које нам за рану службе, проговоримо у овоме

листу други пут, за сад ћемо само да додирнемо оно, ради чега се највише реклама прави.

Ко може данас да узме новине у руке а да не наиђе на које чудотворно средство које се препоручује и против главобоље и косгобоље, кашља, ради слабог стомака и опадања косе? И то све кошта само 1 фор. флаша, али се мора одмах н. пр. 5 флаша узети. За тим иду силне сведоџбе са свију страна света, из којих се човек може уверити, да је то заиста чудотворно средство, те ако човек пати од које болести што су ту наведене, онда мора се брже пожурити да и он наручи то, док се не би распродало, неби л' се и он своје невоље опростио.

Па тек колико ћемо наићи реклама које су женским посвећене, у којима се уздижу разне помаде, водике, боје за косу и још друге ствари.

Сасвим је природно, да човек, који пати од какве болести, тражи начина да је се опрости, само што се болести не могу одклонити једним општим средством, него разумним лечењем, па док се проба са разним пилулама и животним балсамима, дотле протрчи време за разумно лечење, болест отме јачег маха и обично је онда сасвим доцкан за разумно лечење.

Исто тако и женске у својој чежњи за лепотом купују разне помаде и водике, о којима се у новинама највећма виче, али не само да тим вештачким начином не сачувају своју природну лепоту, него се излажу разним штетним утецајима тих чудотворних средстава, те пре времена остаре.

Да се ту силан новац узалуд потроши не треба ни да кажемо, а да се поред тога дотични фабриканти обогате, а свет при том остаје неизлечен и неуљеншан, и то стоји. Кад би многи знали како скупо плаћају своја чудотворна средства, а како то средство мало стаје дотичног фабриканта, већ би из тога могли видети, да та сва препоручивана средства не вреде ни луле дувана, јер би из тог могли увидети са каквом грамзивошћу дотични фабриканти згрћу новац. Кад још узмемо у обзир, да особито у косметичним средствима има и

таких ствари, које нису баш сасвим тако невинне, онда се морамо чудити како то трговање може да постоји.

Али покрај реклама имају и друге околности утецаја, што се та универзална средства тако купују. Ту су пријатељице, тетке, мајке, од којих свака има своје капљице, пилуле или водичу, што јој против свију болести помаже, па ако наиђу на кога коме треба савета, ту ће свака свој лек препоручити.

Да би читаоци видели, пошто се та средства праве, а пошто се продају, ми ћемо из списка који је донео званични школски лист „Néptanítók lapja“ у години 1887., исписати неколико таквих чудотворних средстава, која су овде у нашим крајевима врло омиљена.

Ане Чилагове средство за растење косе није ништа друго, него васелин-помада са перувијанским балсамом које средство ће сваки апотекар много боље и силно јефтиније моћи направити. Ана Чилаг је кћи простих родитеља, а има од природе тако дугачку косу, па ту косу употребљује неки шпекулант Мауер при огласу његове помаде, која иначе нема никакве вредности.

Коте сва вода за зубе није ништа друго него раствор салицилне киселине у шпиритусу са нешто карболне киселине. Стакло, које се продаје за 35 новч. вреди 5 новч.

Хоф-ов малцекстракт пиво, прави је божији благослов по Хофу, који је ц. и кр. двореки лиферант; а по дру Хагеру хемичару овај „бућкуруш“ није ништа друго, него не уврело пиво, шећер, кориандер, кардамон, ониж, поташа и још много друго смућкано. Овај малц (млата), коме Хоф тако чудотворно дејство приписује, налази се иначе у сваком пиву, па опет за то ником није пало на памет, да препоручује пиво као лек у болести. Једно стакло, које се продаје по 60 новч., вреди 7 новч.

Гелиш ов прашак за апетит, састављен је из 84 дела соде бикарбоне, 6 делова кремортартари 1 део нишадора и 4 дела креде. Доза се продаје по 1 фор. 26 нов. а вреди највише 9 нов.

Поу-ов вегетабилни прашак за зубе је

корен од љубичице и још многе друге ствари, кошта 1 фор., а вреди 12 нов.

Голдбергерови ланци за костобољу имају све по 3 см. дужине цинка и бакра; ланац се свршује са малим стакленим цевима, — и у томе је чудотворна снага те сираве. Научно је показано, да се у овим ланцима ни трага од електрине не налази. Ланац се зготовљава за 4 нов. а продаје се за 5 фор. Апотекари што те ланце продају имају 40—75% рабата, а Голдбергер је постао милионар.

Држимо да је доста и овај руковат тих чудотворних средстава, да читаоц види њихову праву вредност.

Да се у појединим државама и од стране санитарских одбора устаје против тих „лекова“ сведочи нам оглас санитарског одбора у Карлсруји (Karlsruhe) кога из „Gartenlaube“ вадино. Тај гласи: „Под насловом „плућа и врат“, „болест у прсима и врату“ и т. д. уздиже се вашарски у многим новинама, броширама и листићима „руски теј за прса“ као лек против туберкулозе, плућа и инфлуенце, који се лек може добити код Ернста Вајдемана у Либенбургу. „Руски теј за прса“ је истоветан са оним „леком“ који се пре под именом „хомеријана“ продавао, а није ништа друго, него исушена гусомача, што

је било и пре доказано. који не расте само у Русији, него свугде, па и код нас у великој множини по путевима, њивама и баштама. Разуме се, да та биљка не чини оно, што јој се приписује. Трговином том ваде се болесницима само новци из џепа, јер лечење са тиме стаје одириликe 30 марака. Опомињемо поново сваког да се чува тога, јер се дугим лечењем тим средством може лако задоцнити од правог лечења.“

Што свет оваке ствари купује и њима се лечи или улепшава, има и своју тавну страну. Јер то доказује, да он није навикнут на размишљање о свези, која постоји између узрока и последица, не познаје ни најосновнија здравствена правила, него кад га снађе зло, сву наду полаже на оно средство, од ког је и његов познаник оздравио. За то би ваљало да сви фактори утичу заједнички, да се у народу свест о здравственим одношајима подигне, а ту може учитељ и школа врло много да учине. Јер школа образује и матере, пак кад ове буду такe, да се на ова чудотворна средства не буду освртале због тога, што знају да не вреде ништа, онда ће и така средства престати, и људи неће свој новац кроз прозор избацати.

Ла—.

ГОВОР СТ. В. ПОПОВИЋА

о прослави 20-годишњице велико-кикиндске добротворне задруге Српкиња.

Поштована публико! Сјајни дан двадесетогодишњице кикиндске задруге Српкиња улегоа је светковањем у ову светлу ноћ — и ја сам врло сретан што ми је допала та част да узмем реч пред овако лепим збором.

Гостољубље је једна од најстаријих и најлепших врлина у нашем српском роду. Нама је свака наша радост двојином слава када је делимо с онима, који су нам мили и драги. Отуда позивамо на домаћу и на јавну светковину своју госте и званнице; дочекујемо их радосно и усрдно и угађамо им чим год можемо и што лепше умемо.

Миљина је бити већ и у једној српској кући гост — а немоли бити гост стотини овако усрдних домаћица, које су руку саставиле ово лепо коло: кикиндску добротворну задругу Српкиња, те удостојиле чак и мене, који сам на мртвој стражи Српства, љубазним позивом својим: да им будем, гост о најсвечанијем и најрадоснијем дану у њиховом задружном животу.

Тешка ми је брига: како да се одужим овој љубазности, почаст и одликовању овоме?

У свечаној седници задруге чух лепо и јасно изложен *истрајни, добротворни* и

племенити рад дичне задруге за пуних 20 година. Зар да и ја продужим апотеозу тога рада? Слабе би биле речи, — где дела, где рад тако гласно говоре!

Права величина тога племенитога рада састоји се баш у томе: што је он урађен тихо и вољно, без да је тражио за се и најмање хвале и признања — јер је рад тај потекао из оног вазда живог и неисцрпивног извора, који извире из најлепшег божијег дара на овоме свету — из женског срца!

И доиста је сам Господ Бог усадио у женску груд — једно силно и неодољиво оружје, од кога ништа је било ништа не икад бити јачега и снажнијега. док је света и века!

Нека мудре главе изумевају какав год хоће барут, нека веште руке граде какве год знају пушке и топове — све је то и слабо и малено према оном непобедном оружју којим влада женска груд — а то је оружје силна, неизмерна љубав — ова најплеменитија и најузвишенија страст у људскоме животу, страст која уме као тиха вода да руши и брегове, као бујица да савлађује све што јој је на путу!

Преврните листове културне повеснице човечанства и проучите заметке и основе свију и најгоростаснијих дела људскога умења и уметности па ће те у постанку свију великих и неумрљих творевина наћи: да им је *извор у љубави*, који у топлим млазевима избризгава из женског срца!

Што је јаркоме сунцу жар — којим цео свет оживљава — то је женском срцу љубав којом она свет овај загрева те нам је уза сав терет и сву беду људскога живота ипак мило што смо живи!

Јест, тој љубави женскога срца којој свет има да захвали своју културу, човечност и питомост — тој љубави у срцу наших Сракиња или српски род у овим крајевима да захвали што је још жив, што се кроз толике векове одржао, што се није изгубио у туђини.

Сви ви знате врло добро оне тешке и судбоносне ударе, који су саломили моћ и снагу рода српскога у својој рођеној држави. Велики део нашега народа тра-

жио је и нашао је у овим крајевима заклона и земљишта за свој даљи живог и опстанак. Нема стопе земље у крајевима ове наше нове драге домовине, у којима живи наш српски род, а да је несмо крвљу својом оросили, дајући овим најскућљим соком из срцаца својих живог доказа: да умемо помајку своју да љубимо исто као и матер рођену!

Но док су се очеви и браћа наша вољно борили за владара и домовину на свима бојиштима — ко је на огњиштима домова наших верно и одано, — весталском бригом и чистотом — чувао свети огањ наше миле српске народности?

Србин је борац и творац у маленом и великом кругу свога живота — али српска кућа, мило и топло домаће огњиште наше није толико стојало на земљи — колико је увек стојало па и данас стоји на српској жени!

Српкиња тена чеду своје прве слатке звуке свога милога српскога језика, она му склапа прстиће да се чедо њено крсти крстом са три прста; она му разастире божићну сламу, меси му чесницу, ужиже кандило пред матером божијом и пали свечарску свећу, учи га да се поноси именом својих дичних предака, преклиње га да љуби српски род свој и да му се не изневери ни на самтној постељи!

Србин отац, који је пореду своје не само родитељ, ранитељ и бранитељ, него му је живи пример мудрости; српска школа која је извор знања и умења, живот наш који нам је ризница искустава — све нас то упућује примером, учи науком и искуством: да будемо честити људи, верни и одани синови своје домовине. — Али српска мати, љуба и сеја — ово свето тројство нашег домаћег светилишта — усађује у срца наша уза све то још и жарку љубав према своје српскоме роду, и само је Сракиња у овим крајевима очувала на дому своје роду своје леви српски језик, миле српске обичаје — а тиме одбранила и одржала своју милу српску народност!

Српска кућа је колевка, српска породица је обрана српској народности. — И све док тај први и најјачи бедем наш чврсто

стоји — ми ћемо као људи напредовати у сваком знању и свакој вештини и китићемо се и сваком људском врлином — али ћемо остати вазда оно што су нам били стари наши: честити људи, верни синови своје домовине и добри Срби!

Можда ће вам чудно бити што ја овде у језгри Српства у овим крајевима овако говорим! Не заборавите, да ја дођох у средину вашу са мртве страже Српства, где род наш малаксава, тоне и губи се у туђем свету. — Па хоћете ли да вам кажем и за што тоне, зашто се губи?

Тоне и губи се за то: *што тамо пада српска кућа и породица!* Србин се у крајевима у којима ја живим радо жени туђинком, Српкиња се још радије удаје за туђина. — Отуда у српску кућу продире туђа вера, туђ језик, туђи обичаји и туђ дух — и где год је продрео тај туђ дух у нашу српску кућу, тамо је наскоро охладнело домаће огњиште па се брзо ископао и гроб Српству и православљу. Којем се дрвету жиле сасуше, — то више не цвета и не носи плод. Стабло нашега рода усише животворни сок жилама, које је пустило у здравицу српске куће, српске породице. Ако стабло то не стоји чврсто у земљишту томе, ветар ће га лако обломити — а ако га ветар и поштеди па стабло усише сокове који нису за њега, плод ће му бити по нас бар опор и горак.

Стојећи на обранцима свога рода, немоћан да својом снагом потиснем јаку струју туђег духа, који нас тамо зашљускује, подрива и обара, сврћем често пута и брижљиво поглед свој са ове тужне појаве у својој близини и погледам по осталим српским крајевима: не би ли ме која радосна појава у нашем животу разгалила и утешила.

И при томе разгледању своје спопада ме једна тешка брига, један велики страх кога хоћу ево да искажем овде отворено и јавно, да га положим у ваше руке, дичне Српкиње Кикинђанке — честите чланице ове најстарије и највредније српске женске добротворне задруге, да Вас молим и преклињем, да Ви Вашим топлим срцима, Вашом истрајном вољом и жарким српским родољубљем потражите овој на-

шој великој и тешкој невољи што пре лека.

Од Будима до Оршаве има у нашој домовини велики број васпитних завода, јавних и приватних, световних и калуђерских, који се баве племенитим и узвишеним позивом — *васпитањем женске деце!* У те туђе васпитне заводе даје стотинама српских родитеља сваке године своју женску децу — поверава туђим рукама будуће српске сестре, српске љубе и српске матере, ове стожере српске куће и породице! Родитељи наши приносе тешке материјалне жртве да после неколико година, кад врате ћер своју у родитељску кућу, увиде, како су им се деца напојила туђега духа, како им се одрасле ћери њихове стиже свога милога матерњег језика, како се туђе својих лепих српских обичаја!

Српски родитељи упропашћују се са оваким резултатима васпитања своје женске деце и само им то умирује глас њихове српске савести, и само тиме извињују сами себе: што су морали да повере женску децу своју туђим рукама, туђим васпитним заводима — јер нема у целом Српству нигде ни једног завода, који би васпитавао српску женску децу у српскоме духу а према потребама данашњег напреднога образованог света!

Оваки српски васпитни завод за нашу српску женску децу, који би пружао деци нашој све оно што им пружају данашњи туђи васпитни заводи — али би их васпитавао у *Српскоме духу*, који их не би отуђивао ни од наше свете и лепе православне вере, не би их одрођавао ни од своје миле српске народности — *то је данас наша највећа и најживља потреба!*

Да створимо народу нашем, да створимо српским родитељима, српској женској деци оваки један и српски женски васпитни завод, да га дигнемо на ту висину на којој стоје данас најбољи страни женски васпитни институти — у то треба да уложу истрајни рад свој све родољубиве Српкиње и сви родољубиви Срби. —

Ову живу, неодољиву, ову општу народну потребу нашу полажем ја на родољубиве руке и топла срца вредних чланица свију српских женских задруга у

овој нашој домовини — молим их да је вољно и одушевљено прихвате и прикљичем најстарију српску женску задругу, Вас дичне кикиндске Српкиње, да ви поведете у народу нашем *прво коло*: да се оствари ова замисао, да се сложном сарадњом свију српских женских добротворних задруга а вољним пожртвовањем свега српскога рода што скориче оснује, установи и устроји у ма којој од највећих и највићенијих општина наших — *први српски васпитни завод за српску женску децу!*

Прионите, драге и дичне Српкиње, које славите данас двадесетгодишњицу свога скромнога и истрајнога рада, посвећеног напредку нашег рода у овој великој и дичној српској општини — на посветите труд и љубав своју једној великој и горућој потреби *целога свога српскога рода* — позовите сложним покликом у помоћ *све српске сестре и сву српску браћу своју* за ову свету ствар опстанка нашега рода у овим крајевима — и ви ћете за мало година створити и оживотворити а најбоље овде у средини својој *један српски васпитни завод за своју српску децу, у који ће се радо и вољно стицати на образовање женске деце из најбољих српских кућа из свију наших крајева: да се у њему оружају знањем нашег образованог века а овоје оним српским духом, којим смо се уз божију милост одржали у својим особинама до данашњег дана и овој новој нашој домовини!*

Не бојте се ничега, прегаоцу и сам Бог даје махове! Има у нас довољно умне снаге да можемо овако васпитни завод за своју женску децу устројити и одржати на оној лепој висини, на којој су слични најбољи заводи у нашој домовини.

Ако дична задруга кикиндских Српкиња пригрли ову мисао, ако се вољно и одушевљено стави на чело свима осталим српским сестринским задругама — ако се свуда прионе оном недољивом снагом, коју је Бог улио у женска срца — ето да ће за коју годину а трошком народних прилога и даром појединих родољуба и родољубица скушати онолико, колико је потребно: да се у нас оснује један васпитни завод за српску женску децу — и

то не за децу само *једне* општине него за децу из свију српских крајева.

Добротворна задруга кикиндских Српкиња урадила је за прошлих 20 година у скромноме кругу свога рада много и задужила је делима милости душевне и телесне сву Кикинду оном великом захвалношћу коју су јој изrekli сви који су присуствовали данашњем њеном свечаном састанку. — Али ако та племенита задруга прионе у своме *даљем* животу и раду и на ово дело на које је ево ја позивам и подстичем — ако за ову *велику* потребу нашу запали се и задобије цео наш народ у овим крајевима; онда ће задруга учинити и извести дело једно од *огромног* значаја, удариће темеље кући једној, из које ће излазити читава поколења Српкиња које ће, свака на своме огњишту, бити и даље стожери своје миле српске народности, браничи опстанку народа нашега у овим крајевима.

О има ли лепше, светије и милије дужности него да оно што смо од блажених предака својих у аманет примили очували и предамо чисто и светло потомству своме!

Ах тако вам нашег лепог и милог српског језика, ох тако вам наших лепих српских обичаја, ох тако вам имена и поноса народног, ох тако вам и свете прадедовске вере — разиграјте своја родољубива срца, прионите дичне Српкиње свим жаром и маром својим вредно и неуморно око ове свете ствари — око спаса онога порода свога, на којем остаје слава наших старих, дика и понос нам, срећа и спас потомства нашега! — И нема тога што ви нећете учинити, извести и створити!

У вас је срце пуно љубави — љубав може све, њена је снага дивовска, њена је моћ недољива.

Српкиња је љубављу својом према својој милој српској народности одржавала род свој досада — Српкиња ће нам *том истом љубави* да обезбеди опстанак рода свога и у будућности.

На дело дакле за опстанак и спас рода свога тако вам Бог помогао и благословио труд ваш!

Први српски васпитни завод за васпи-

не Сркиња у српском духу — био би дичан споменик ове најстарије српске женске добротворне задруге — споменик, коме би ударила темеља захвалност према старима, зидове подигла љубав према задњем нараштају и кровом покрила га брига за

будућност народа свога; из те зграде светлила би се велика и сјајна слава за векове: „Сркиње — своје српскоме роду“! и сви би нараштаји са колена на колено благодарним срцима узвикивали: Слава вам! хвала вам!

БЕЛЕШКЕ.

ИЗ ШКОЛЕ.

Калуђерска школа. Његова Светост патријарх српски Георгије сазвао је скорим у манастиру Гргегу општи збор калуђера митрополије карловачке. Тај збор је донео решење, да се идуће школ. 1893—94. г. отвори на трошак свију манастира наших калуђерска школа у манастиру Хопову. На челу тога завода етајаће учени патријаршески синђел г. *Сергије Шакрак-Нишић* уредник „Српског Сиона“, а имаће уза се још и стручне и спремне учитеље. Завод ће овај имати да спреми калуђере за свој духовни позив и за економску и административну струку, која је манастирима нашим потребна. У завод ће се примати сваке године до 12 ученика, који су свршили четир разреда гимназије или грађанске школе и који су моралног доброг владања. С овом се школом намерава створити временом образовано калуђерство, уједно један средњи калуђерски ред, који ће испунити ону празнину између највиших и оног најнижег реда, што ће служити кућу и храм манастирски.

Калуђеричко васпитање. У Будапешти постоји један калуђерички завод, куда и наши родитељи гомилом воде своју децу на васпитање. Том заводу стоји на челу предстојница *Армела Риз*. Будимпештански листови казују, да је та предстојница прошлог месеца зарад непристојне речи, усијаним гвожђем опекла ученици Марији Сабо усне и језик тако, да ће то дете, тешко кад моћи говорити. Кад је то с дететом урадила, она ју онда довела пред разред и као претећи осталој деци рекла: „Тако ће бити свакој, која се усуди да несује“. У данашњем веку на етаким варварским средствима упућивати децу на добро; показује крајње незнање педагогије и васпитних средстава; и наши родитељи јатомице траже тамо баш својој деци путевође за живот! Тешко тој деци и нама код таког васпитања!

ИЗ ДРУШТВА.

Отликовање гђе Нине Петровиће. Приликом двадесетогодишње прославе велико кикиндске добротворне задруге Сркиња отликовала је добротворна задруга Сркиња *Новосаткина* двадесетогодишњу председницу те задруге, неуморну

трудбеницу, на пољу хуманом гђу Нину Петровићку, избором почасне чланице своје. Великокиндска пак задруга у знак свога дубоког поштовања даровала је, овој својој председници леп албум, чистим сребром окован, у коме је на првом месту прикладна лепа песма, за тим је лепо исписан цео извештај одборски, који ћемо и ми у идућем броју донети, и онда долази слика председнице на једној страни, а на другој слика добротворке те задруге и скоро преминуле чланице њене гђе Јованке Дорословчеве. После тог долазе ликови првог одбора од пре 20 година и онда редом ликови задругарака данашњих и на послетку ликови данашњег одбора. Овај албум је предала својој председници у свечаној седници скупштинској о Духовима потпредседница задружна гђа Сида Пачу и врло је пријатно изненадио председницу гђу Нину Петровићку.

Словенско добротворно друштво у Петрограду прославило је свечано прошлог месеца своју 25-годишњицу. Ово је друштво помогло многим словенском ђаку, па и Србину, да доврши своје науке и кад се год у ком крају словенском појавила каква несрећа, друштво је притицало у помоћ невољнима. Тако је знатним свотама притекло у помоћ српским рањеницима у српско-турском и српско-бугарском рату и за време преклањске глади у Црној Гори. С тога су овом приликом и поздравили друштво Чеси, Хрвати, Словаци, Срби и др. Од Срба и *кнез Никола* црногореки, а од Хрвата и ђаковачки владика *Ј. В. Штротсмајер*.

Женски конгрес у Чикагу отворен је 3. (15.) маја о. г. у присуству 5000 женица.

Будимпештанска израњска женска задруга држала је 8. (20.) маја о. г. под председништвом гђе Јованке Бишичке своју годишњу гл. скупштину, којом је приликом прочитан извештај о раду те задруге за прошлу 1892. годину. Из извештаја тог дознајемо, да је та задруга издала сиротињи исте године у новчаним потпорама 14.011 ф. 50 н., на штипендије: 8 603 фор.; на потпору станарине: 4 304 ф.; сиротим породиљама: 388 ф.; на сироте удаваче: 135 ф., свега: 27.441 ф. 50 н. У девојачком сиротишту издржавано је 58 сиротица са свим бесплатно, а 49 као полупротомице са мањим потпорама. У дру-

штвеној тако званој „народној кујни“ ручавало је од 1. априла 1892. до последњег марта 1893. год. 117.029 особа, од ових 30478 особа сасвим бесплатно; ово без разлике вере и народности; и понајвише сироти ученици са основних, средњих и виших завода. А осим тога за време колере добивало је дневно изјутра и у вече по чорбу и парче хлеба: 19.394 особе. На све потребе издало је друштво те године: 71.577 ф. 18 н., а примило је исте године 65.007 ф. 76 н. Мањак се подмирио из старог капитала.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

(Шиасте ципеле). Кад мода унесе какву ношњу која човечјем телу не шкоди, то нам она никаквог другог квара не наноси осим тога, што нам носи новац из цџа, и кад кад за своје скупе новце купујемо ма какве накараде.

Али кад мода чини квара нашем телу или поједином делу његовом, онда се човек мора дивити и чудити, како може да буде тако безуман да себи ради какве луде моде телесног квара наноси.

Ноге, које човека тако рећи највише служе, оне су највећма заборављени део тела, на њихову одећу, дакле обућу, најмање пазимо, ту пунтамо да нам ципелари по своме укусу или по моди кроје — не капу, него ципеле. Та ко се не сећа из свега искуства кад је у дечијем добу навлачио ципеле „ушиљене попут ражња“ да су му све светлаци ишли на очи! Зар не сретамо и дан данас младиће и девојке, које у шиастим ципелама проклињу и онога, ко је калдрму направио, и зар не уживамо у томе, што нас је то доба прошло?

Да така обућа не чини стална квара ногама, било би још и смешно да се налази ко још хоће да носи шиасте ципеле, али овако је жалосно.

Кад погледимо ђон од таквих шиастих ципела ми ћемо видети да једном линијом можемо тај ђон од шиака до краја пете на два једнака дела поделити. А кад погледимо табане на ногама, ми ћемо видети да је његов облик сасвим друкчији и да се он таком линијом на сасвим друкчије делове дели. Онако онда и мора нога да се према ципели стисне те се прети у тој тескоби понаместају како знају. Како онда они после дужег ношења таквих ципела изгледају то знамо.

Правилан ђон од ципела био би оваки, који би сасвим одговарао табану, а то ће бити онда кад ципеле тако дамо направити, да кад их једно до друго метнемо да се пете и скоро цела унутрашња страна додирује, а напред да нема шиака, него да су на широко заокружене.

Исто је тако пре било у моди да се носе високе потпетице, и та је мода млогима доста квара нанела, па сад сто сви носе ниске потпетице, као што и треба да је, па кад се у томе

могло на боље окренути, зашто да се и форма ципели не да таква, какву нога захтева, него се натерује нога да промене свој облик према ципели. И онда се још ми смејемо Кинезима, који својој женској деци силом стежу стопаље да нога што мања израсте.

РАЗНО.

Гундулићев споменик. Варош Дубровник јак се спрема за свечано откриће споменика своме сину и српском великану песнику, из XVI. века, *Ивану Гундулићу*, које ће се обавити у очи Видовдана 14. (26.) јуна о. г. у Дубровнику. Дубровчани се спремају, да срдечно загрле тога дана браћу и сестре своје из свију крајева српских и да их угосте најискренијим дочеком. Кома је год дакле могуће, ваља да оде тамо, да се поклони успомени дичног нам песника Гундулића. Слава му!

Четирстогодишњица ободске штампарије. Управо месец дана после Гундулићеве прославе т. ј. 14. и 15. (26. и 27.) јулија о. г. прославиће Црна Гора на Цетињу и Ободу четирстогодишњу прославу прве српске и словенске штампарије. Том приликом ће се правити излет на Ловћен и преко Љешанске нахије у Подгорицу, Дукљу, па ће се преко скадарског језера и Црнојевића Ријеке вратити гости опет на Цетиње. Тај пут ће трајати 4—5 дана. Гости ће дочекивати у Котору два одборника са Цетиња, а тога се и умољавају гости, да сваки извести одбор о свом доласку бар 10 дана пре прославе.

Родољуби на делу. Нико данас толико не прилаже на своје културне цели, колико наша браћа у Босни и Херцеговини. Видилисмо, како се такмиче Сарајевци у прилозима око споменика своме сину Сими Милутиновићу Сарајлији; слушали смо, како се Мостарци надмећу, који ће више приложити за своје школе, а сад читамо, како браћа наша у Дољ. Тузли о благовестима о. г. на самој екупштини, где су закључили, да зидају себи нову школу, прилажу 11.425 фор. добровољног дара. Тако је г. Јово Р. Јовановић дао 3030 фор., Лаза Р. Јовановић 1500 фор., прота Поповић и Јово Поповић по 500 фор., митрополит Никола Мандић, Мила Стакић и Ристо Васиљевић сваки по 300 фор.; а неће иза ових далеко заостати и они, који нису били у екупштини. Па нека је слава таким родољубима!

Добротворка. Сентомаш је изишао на глас са својих великих родољуба. Најновији дани изнели су тамо на површину, поред покојног деда Геце, и једну велику добротворку *Марију удову Алексијевића*, која ће такође украсити име Сентомаша са својим добрим делима. Ова велика Српкиња основала је у Сентомашу сиротински дом, где ће сироти изнемогли старци и старице у вечерњим данима својим уточишта и заклона наћи; а осим тога, оснива фонд од 30

ланаца, из којег ће се и друга сиротиња сентомашка испомагати. Слава Марији уд. Алексјевића! Живила још дуго на добро своме роду!

Ктитори. Ст. називачка црквена општина издала је скорим јавну захвалу своме дичном председнику г. *Николи Петровићу*, који не само, да се брине и ради за добро и напредак своје цркве, него ју још сваке године и он и његова верна пратилица богатим даровима обасипају. Тако је сада за Ускре даровао својој цркви врло лепо »небо« од првене кадифе, златом извезено. А пре две године, даровао је исти китор четир позлаћене рипиде и крст, три чирака од кина сребра за часну трпезу и кадионицу, а ове године о св. Атанасију, као свом креном имену, дао је кандило. Његова супруга пак даровала је девет белих стихара, чаршав око трпезе и жртвеника и два застирача код целивајућих икона у женској препрати, што је својом властитом руком дивно израдила и навезла. Нека их Бог поживи!

Два споменика. Мађари су прошлог месеца подигли у Будимпешти два знатна и велика споменика Један песнику *Јовану Арању* писцу „Толдије“ чији превод имамо и ми од Змај Јована Јовановића; а други је у славу погинулим јунацима, мађарским хонведима, који су 1848—9. г. на јуриш отели од царско-аустријске војске град Будим. При једном и другом открићу било је велике светковине и много света.

Састанак краља Александра са својом мајком. Краљ Александар узео је, као што је познато, 1. априла о. г. управу земље у своје руке и први корак, што је као самосталан човек учинио, био му је поход својој мајци. Та појава нас је обрадовала, јер видимо, да све запреке и сметње, које су му за малолетства чињене, да не види своју мајку, нису потрли из његових груди ону љубав и оданост, коју му је природа улила према првом свом хранитељу. Оне речи: „Мати! Мати!“ што је онако слатко изговорио, кад је после толико времена уочио благо лице своје миле мајке, и онај отпоздрав: „Само! слатки сине мој!“ најјасније казују, колика је

чежња била и колика љубав загревала груди ових двају паћеника за оно дуго време њихова растанка. Изгледа, као да је тај мотив највише и гонио краља Александра, да пре времена скине окове детинства и зависности, па да за срцем својим полети. Које дете толико љуби и чезне за оним милим створом, што се зове „мати, слатко име моје“, ту је довољна гаранција да ће тако срце имати топле осећаје и према беди и невољи других људи, и да ће знати пронаћи свуда правду, волети истину и топло осећати за благо свога народа и човечанства, а то јамство пружа нам наде за сретну и успешну владавину младога краља, што му од срца и желимо!

— **Женски лечник у Мостару.** Поглавица земаљске владе за Босну и Херцеговину именована је госпођу дра медицине Бохуславу Кек привременим лечником у Мостару. Ово је други женски лечник у Босни и Херцеговини. Госпођа др. мед. Ана Бајер налази се у Доњој Тузли. Обе су Чешкиње

Подузетне жене. У Чикагу, у Америци, где се 1. маја о. г. п. нов. к отворила т. зв. Колумбова светска изложба, подигле су женске из интернационалног хришћанског друштва против опојног пића јединствен храм, То је здање од 13 спратова и вреди преко 2,200.000 фор. а. вр. у нашем новцу. Половину те своте прибавиле су женске на акције, а половину су позајмиле тако, да за 12 година отплате приходом тога здања. Мисао за то дала је гђа Матилда Тарее, која је данас управитељка дома тог.

Лазар П. Николић наш врли сарадник промовисан је на градачком свеучишту за доктора права. Живео!

Хилгард један Немац из пфалцске покрајине, који сад живи у Америци у Њујорку предао је немачкој влади 50.000 марака на расположење, да отуда издаје путни трошак и питање за учитеље, техничаре и занатлије, који хоће да иду на изложбу у Чикагу. Наредио је, да се има сваком таком посетиоцу издати 1800 марака.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

Новосаткиња.

Трећу своју овогодишњу одборску седницу имао је одбор 17. (29.) априла под председништвом подначелнице друштвене гђе Ане Павловиће.

Пошто је председница поздравила добродошлицом нову одборкињу гђу Олгу Славнићку прешло се на читање решења епархиј. школ. одбора бачког од 4. (16.) марта о. г. бр. 37/17, којим се изјављује, да овај епархиј. школ. одбор сматра оводруштвено забавиште за веро-

исповедни завод, те га као таковог узима у заштиту и додаје, да ће он сам известити о том управни одбор сл. кр. вароши Нов. Сада, те према томе не треба ни да се подносе кр уг. министарству никакви штатути одобрења ради од стране овог забавишта, као што то бива са заводима приватне природе, што се узело на повољно знање. — Овом приликом читано је решење градоначелничког звања ове сл. кр. вароши, од 28. априла о. г. бр. 8841. по коме се наређује, да се друштвено забавиште има за творити на неизвесно време, пошто у кући за-

бавиље гђице М Симићеве има дифтеритичне вратобоље. — Даље је читан позив в. кикиндске добротворне задруге Сркиња на 20. годишњу прославу друштвену, која је приређена за Ђурђев дан о. г. Овај се позив узео на радосно знање и с обзиром на то, што том друштву стоји на челу за свих минулих 20 година гђа Нина Петровићка која је то друштво и покренула и тако лепо и напредно водила, да може многима за пример служити, решава одбор једногласно да се идућој редовној глав. скупштини поднесе предлог, да се ова заслужна Сркиња прими за почасну чланицу овог друштва, у знак признања за њене лепе заслуге на просветном и хуманитарном пољу. Уједно се жали одбор, што за овај пар није ни једној одборици могуће да отиде тамо и да лично заступи ово друштво на прослави, те с тога се решава, да се о прослави телеграфским путем поздраве в. кикиндска задруга и њена председница. — Перовођа је известио одбор овом приликом, да је

друштво богословских ученика „Слоге“ позвало ову задругу на свој концерт с игранком, који приређује у његову корист оперни певач г. Стеван Дескашев у суботу 25. априла (7. маја) о. г. и послало је почасну улазницу за начелницу задружну гђу Јулку Радовановићку. Узима се на знање и упућује се благајкиња, да у име прилога оводруштвеног приложи на цели те забаве 5 ф. — Узет је на знање позив друштва „Јо сав“ а на своју ред глав. скупштину, која се држи 28. априла о. г. по нов. кал. — На посетку је известио перовођа одбор, у одсуству начелнице, да је наша начелница гђа Јулка Радовановићка одликована од београдског женског друштва избором почасне чланице и послата јој је за то већ и диплома друштвена. Перовођа додаје, да је тим чином одликовано и цело ово друштво, те предлаже, да се београдском женском друштву пошаље писмена захвалница на пажњи према овом друштву и од стране овог одбора, што се једногласно и примило.

Старо - Бечејкиња.

„Просветна задруга Сркиња у Ст. Бечеју“ држала је 18. априла о. г. своју редовну главну скупштину, које је ток био оваки:

1., Пошто се једва и тешком муком иском уставом одређени број чланица (свега 18) за одржање главне скупштине, то гђа председница *Емилија Јоцић* отвори скупштину са напоменом том: да се главна скупштина још у фебруару двапут сазивала ради обнове часништва, но да чланице ненађоше за вредно позиву се одазвати, те услед тога изјављује своје жаловање због таква немара, којим се општој ствари јако шкоди, и моли чланице у корист саме Задруге, да то више не буде, него да већом љубављу, жаром и маром на развијћу и напретку њеном пораде.

2., За тим перовођа подноси рад задруге у минулој 1892. години. Из тога се извештаја види, да је Задруга сву своју снагу и умну и материјалну поглавито у то уложила, да основано српско забавиште и надаље одржи. Трудила се даље, да своје материјално стање не само не уназади, него да га још боље унапреди, које јој је и пошло доста за руком, јер јој је у тој години повишена потпора од полит. општине са 100 на 200 фор., а од срп. прав.-цркв. општине са 150 ф. такође на 200 фор. — Осим тога давала је забаву други дан Божића, одкуда јој је преостало 163 фор. чиста прихода. И у овој години имаћаше задруга и својих добротвора и потпомагача, од којих спомињемо Славну „Бачко-Потиску штедионицу у Ст. Бечеју“, која је даровала 20 ф., а гђа Софија Дражић почасна чланица и гђа Јулијана Јовановић редовна чланица свака по 5 фор., тако, да је концем 1892. године у благајни било 2875 ф. 59 нов., а кон-

цем 1891. г. 2555 ф. 26 нов., дакле је благајна умножена са 320 ф. 33 нов. Заиста леп напредак! — Но задруга осим издржавања забавишта није поред својих економних ередстава заборавила и на своју добротворну циљ; тако је она — неспоминући многе мање своте — приложила на „Срп. учитељски конвикт у Н. Саду“ у име П. рате 10 фор., местној јеврејској женској Задрузи 5 фор., срп. прав. цркв. општини у Срп. Ковину 10 фор., Срп. цркв.-правосл. општини у Травнику (Босна) 5 фор., и на књижице за дарове школској деци 5 фор. — Напоменуто нека буде и то, да је ова задруга по броју чланица својих малобројна, јер она не бројаше у години 1892. више од 32 чланице, од којих је гђа Ленка Јосић изсељењем из места а гђа Ленка Симоновић својевољно, истурила; упокојила се пак чланица Султана Јелчић. Напротив у чланство су ступиле гђе: Милева Михајловић, Фемка Влаховић, Иванка Милованова и Емилија Перићева, тако је порастао број до краја године са једном чланицом — 33 свега. — Још да напоменем, да је задруга у овој години имала свега 9 заседања, и то три главне скупштине, и 6 одборних седница, у којима је решено 48 предмета.

3., Прочитан је рачунски извештај за год. 1892. — По томе беше примање овако: Пренос готовине од 1891. 9 ф. 78 н., улози чланица 139 ф. 30 н., уплата од деце у забавишту 60 ф. 65 н. Припомоћ срп. правосл. цркв. општине ст. бечејске 150 фор., припомоћ полит. општине ст. бечејске 100 фор., свега другог 264 ф. 50 н., укупно 724 ф. 23 новч. — Издавање. Станарина, за забавиште 120 ф., забавиљи плата 300 фор., послуга 56 ф., огрев 19 фор., а све друго 203

Ф 64 нов. — свега 698 ф. 64 новч — Одб. в издавање од примања, остаје у готовини 25 ф. 59 н, а у штедионици уложено 2850 ф., што чини 2875 ф. 59 н.

4., „Велико Кикиндска Добротворна Задруга Српкиња“ позива на своју 20 годишњу прославу од постанка, и решено је, да се одазове, те да и ова задруга буде преко својих чланица званично заступљена.

5., У истој скупштини, а поводом позива „на велики концерат са игранком“ у корист карловачког богословског друштва „Слоге“, решено је послати благајни истога друштва 5 ф., што је одмах и извршено.

6., Примљене су нове чланице, које су у задругу ступиле и које су одушевљено поздрављене, а то су гђе: Милева Миковић, Милева Дорословачка, Софија Мишковић, Милица Живкова и Александра Врбашкова.

7.) Како је на реду обнова часништва на

идућу годину дана, то поново буде за председницу ревностна и неуморна дојакошња председница гђа Емилија Јоцић, за подпредседницу такође заслужна дојакошња подпредседница гђа Евелина Завишић; за благајкињу тачна и уредна и опет Кристина Хаднађева; а за перовођу умљен је и надаље досадањи, и то *једногласно* изабрани, који се тога уз тако поверење и примше. — Одбор је биран тајним гласањем, од којих је добила: 1. Савета Соколовић 16, — 2. Наталија Мравићка 15 гл., 3, Катарина Гаванскова 15 гл., 4, Милица Богдановић 15 гл., 5., Даница Поповић 13 гл., 6., Милева Михајловић 13 гл., 7., Данка Јовановић 12 гл., 8., и Фемка Влаховић 12 гласова.

Пошто је гђа председница још врло лепо замолила како све чланице, тако и нове одборнице, да на позиве у седнице долазе, буде скупштина закључена.

С. Ж.

ЗБОГОМ...

Збогом моја мила душо,
Мило чедо нежног санка,
Слатко моје миловање,
Лепа зоро мога данка:
У свет дањи ти се крећеш,
Другом небу, другом цвећу,
Ал' ће моји уздицаји
Вечно теби да се крећу.

Преко гора, преко равни,
Из далеке земље свете;
Казаће ти, како на те
Увек мислим росни цвете,
Како души усамљеној
Теку ноћи, теку дани,
Казаће ти после моји
Уздицаји опевани...

Иванко В. Б.

ЈЕДАН ДАН ИЗ МОГ ДЕТИНСТВА.

Ми смо се одавна познавали; во дели смо се такође, али тек ничим нисмо то казали једно другом.

Боже мој, како се радо сећам првих дана које сам провео у њеном друштву; а врло је често долазила к мојој сестри.

Мало, мало, па ето ти је тек, или са сестром, враћајући се из школе, или сама.

Ако ми је било тек четрнаест година кад сам је први пут видео. И ако у тим годинама не може бити говора о љубави, али ја сам је ипак одмах од првога дана, много више волео од свију осталих девојчица, које су долазиле к мојој сестри.

Једнога дана дође она скоро пред сами мрак и толико се заговори са сестром, да се било смркло већ.

Била је зима, а зими се смркне врло рано. Кућа јој беше доста далеко од наше, с тога ми је мајка хтела да никако не иде сама, и рече ми, да идем с њоме да је отпратим.

То је било први пут да смо били на само и то ми је вече непрестано у памети.

Било је облачно. Још од после ручка падао је ситан снег. Ако је било шест сати кад смо се кренули, мајка јој је намештала још „шал“ да не би назебла. Како изађосмо из куће нека ми језа пројма цело тело и ја се стресох.

На пољу је било све мирно, осим ветра, који је с часа на час звиждао, сметајући прашљиви снег с кровова.

Одмах до наше куће горео је општин-

ски фењер, и само донде докле му је допирала светлост, бљештао је снег у своме белилу, а по површини му, коју још не беше прошарао ни точак с кола са коњским копитима; нити пешак са ђоновима своје обуће, светлцуале су ледене звездице. А даље, ноћ се беше сјединила са снегом у сивкасту маглу, која обмотаваше све.

Не бесмо далеко одмакли од куће, кад из једне споредне улице бању пред нас грдна псина. Амалија се трже, приљуби се уза ме, и, можда са свим нехотице, привуче своју меку руку испод моје десне, која је држала кишобран.

У свакој другој прилици ја бих прешао преко тога, али ту, учини ми се, да је она тиме хтела да се мени баци у заштиту, и, мислећи на то, бејаш се веома понео. Корак ми је чвршћи по дотле, а њену руку бејаш такође јаче притиснуо уза ме.

— Ви сте се уплашили, Амалија! рекох јој.

— О, нисам; али ми се учини у први мах, да баш иде право к нама.

— Што није! рекох јој. Ја бих волео, јер да знате само, како бих вас радо бранио.

То сам тако рекао с чистим срцем, а у то неколико речи огледао се најчистији младачки понос, кога улева у душу младом човеку нежна, она прва љубав, која ниче на овај исти начин, на који се цвеће извија из пупољака, а само за то, што је тако морало да буде.

Она само подиже главу и погледа ми у очи, а њена се два ока засветлише у мраку испод кишобрана.

Кад бих вам рекао, да ме је тај поглед учинио сретнијим, но и какав најбољи дар, можда ми не би веровали, па ипак је тако.

Ма да сам се дотле врло често разговарао с њоме, па чак и на само у соби по који пут; никада јој још не рекох, да бих се ради ње радо ставио и тамо где опасност претп. Мени се учини да сам тиме врло много рекао и лепо осетих како ми крв удари у образе; бејаш се застидео.

Дотле су моји кораци били дужи од њених, а од изјаве, која ми нехотице полети са усана, продужи и она свој, те смо непрестано ишли у корак.

Као сад јеш да гледам њене мале но-

жице у кожној обући превучене камашнама, како с часа на час провирују из сукања, одвајајући се у јасним контурама на беломе снегу.

Улицама је било врло мало света. — Обоје смо ћутали, ма да сам ја мислио да јој говорим о много којечему, — само нисам знао чиме да почнем. Сваким кораком били смо све ближе кући, то сам врло добро знао, а тамо ћемо се морати растати, а то ми је веома криво било. Изгледало ми је да идемо брзо.

Највише ме је мучило наше ћутање, знао сам, да је то била врло лепа прилика, где би могли да кажемо једно другом много лепих ствари; знао сам и то, да бих ја требао да први започнем разговор, али никако нисам могао да се сетим, шта да јој кажем, чиме да почнем, јер све оно што бих јој рекао, требало би да буде у исто време и лепо и умесно.

У том бесмо већ и у улици у којој је била њена кућа. Била је то једна од најширих улица у нашој вароши. Из великих излога трговачких дућана ширила се на улицу, која је иначе била врло слабо осветљена, бледа светлост, у којој су се врло лепо виделе дуге бразде ситнога снега. Милопролазећи били су много чешћи по дотле.

Кад смо били већ скоро пред улазом, рекох јој само:

— Ето нас већ.

— Баш смо брзо дошли, јел'те? одговори она.

— Врло брзо, а много би ми милије било, да станујете даље одавде, како би могли још дуже продужити овај наш пут у двоје, на коме смо истина врло мало говорили и ја и ви; али за које време, верујте ми, Амалија, гомила лепих мисли прошла ми је кроз главу. Ја сам непрестано мислио на вас.

— Како сте ви добри! Колико сам пута, мислећи на вас, пожалила, што и ја немам брата, који би ме волео, као што ви волите вашу сестру. — Ја вас веома волим, Емиле.

Већ смо били у улазу.

— Амалија, рекох јој, дал' би се љутили, кад бих вас — пољубио?

Она ме погледа, као да се изненади, а за тим јој се уста развукосе на осмејак и само климну главом у страну, што је значило, да се неће љутити.

У улазу бно је мрак. Ја је брзо загрлих и страсно пољубих у образ; па већ сам се спремао да јој кажем: Лаку ноћ! кад — њене се руке обавише мени око врата и — она ме пољуби.

Та два пољупца беху ме занела, да се, верујте, не сећам како сам се опростио с

њоме. Враћајући се ударио сам истим путем, којим смо и дошли, јер чим сам ступио у једну од малих улица, којом прођосмо, сназих у снегу траг, који је оставила мала ципела с Амалијине ноге

Тога вечера, кад сам већ био легао, а и дуго у ноћ, непрестано сам мислио на њу, и њен ми је пољубац још непрестано горео на образу.

Перисоје.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗИ.

Простак, роман *Елизе Ожешкове* с пољског превео *Рајко*. У Н. Саду, издање и штампа А. Пајевића. 1892. Цена 70 нов. Ожешкова је без сумње даровита приповедачица пољска, која припада модерној реалистичкој школи. У њеним делима бори се она за независност женскиња, које су по њеном мишљењу садашњим уређењем друштва у окове спутане. Овим својим делом, које је у наслову исписано, није баш најсејајније посведочила свој дар, и да нема она замашнијих радова својих, морали би по овоме раду држати да у њојзи још није преврио ни сталожиио се поглед на свет и на друштво. Тенденција је у овом роману тако нејасно и тамно изведена, да нам изгледа као да јунак овог романа није „простак“ него прави „глупак“. Кад још узмемо да женска главна особа овог романа такве ситуације ствара, које никако не утичу повољно на поуку млађем женскињу, то смо уверени, да ако матере прочитају ово дело, неће га пружити својим кћерима на читање.

Дело нас и иначе оставља сасвим хладне после читања јер поједини догађаји долазе недовољно мотивисани, или је њихова мотивација така, да према садашњим друштвеним приликама не можемо у њу да верујемо. *Ла—*

Први извештај епархије бачке, написао *Сергије Шакрак-Нимџ*. Издање епарх. управе бачке. У Нов. Саду, штампарија српске књижевне Браће М. Поповића 1893. Цена 1 фор. или 2 круне. — Ко знаде како се мучно састављају извештаји на основу статистичких података и у звањима за то одређеним, тај ће појмити како је то још мучније саставити код нас, без таквих звања, а на основу полузваничних, добровољних или пријатељских статистичких података. Тога мучног посла прихватио се ето писац, и изнео нам је већ након свога двогодишњег пословања у епархији јасну слику читаве бачке епархије, из које можемо видети како стојимо у погледу бројног кретања нашег народа, како стојимо са црквеним и школским стварима.

Не можемо се упустити у опширан приказ ове важне књиге због маленог простора у листу, само оћемо да напоменемо да је то радосна по-

јава што и наше власти увиђају важност статистике, па ако свака епархија буде издала овакав извештај, имаћемо онда целокупну слику о броју нашег народа, о његовом црквеном и просветном стању. Од какве би то велике користи било, имали смо прилике видети у најближој прошлости при стварању црквених и просветних уредаба.

Из извештаја овог ћемо прибележити само неке податке. По црквеном попису износио је крајем 1892. год. број српских православних душа у бачкој епархији 130.383, а тај број је скоро са 47.000 већи од оног пре 100 година.

На једну жалосну појаву наилазимо у години 1892, а та је, да је те године са 608 њих више умрло у бачкој епархији, него што се родило, коју појаву писац са правом приписује опасној и несретној дечијој вратобољи. То би требало да поучи наше матере, да што већма пазе на своју децу, не би ли се та несретна боља искоренила, јер много од њихове пажње зависи да се та болест не шири.

У бачкој епархији има 64 парохије са 92 свештеника, 132 срп. правосл. вероисповедне школе и 3 срп. прав. вероиспов. забавишта, на којима делају 101 срп. прав. вер. учитељ и 35 учитељица. Осим тога има на комуналним школама још 25 учитеља и 13 учитељица, који су Срби правосл. вере.

Књига је ова врло брижљиво израђена, у њојзи налазимо говора о свима оним деловима, органима и властима, које састављају и управљају епархију бачку, придодане су свуда нужне статистичне табеле, а из бројева је свуда потрбан и правилан закључак изведен. Бројеви најбоље говоре.

Књига је ова посвећена Његовој Светости, српском патријарху Георгију.

Ми ову ваљано израђену књигу свакоме препоручујемо, ко хоће да премишља о свима нашим приликама, јер ће у њојзи наћи бар за бачку епархију све што је нужно. *Ла—*

Пезартикова ћерка. Приповетка Валерија Приборовског, с пољског превео *Рајко*. У Нов. Саду издање и штампа А. Пајевића 1893. Цена 25 новч. Познати наш превајач Рајко, који нам је из пољске књижевности већ неколико узор-

дела пресадио, превео је ето и ово дело Приборовског, које нам у маркантним потезима приказује живот пољских шляхтића (шлемства) који изван вреве великог света живот на својим добрима проводе. Читаоц са неком узбуђеношћу прати развитак догађаја занима га у нечем тајанствена слика Косаковскога, док се напослетку цео заплет врло просто и хармонично реши.

Новеле Вифектија Кошакјевића, с пољског превео Рајко, у Нов. Саду издање и штампа А. Пајевића 1893. Цена 25 новч. Ако нам је Рајко мало пре споменутих преводом дао прилике да упознамо живот, схваћање и положај пољске шляхте, то нам је овим преводом пренео из пољске књижевности једног правог уметника, чије верно сликање обичних и незнатних догађаја управо нас задивљује. То вам је управо тако, као кад какав велики уметник, сликар, наслика предео, на коме видите непрегледну равницу, и на њојзи две три трске, али је то тако насликано, да вас мора привлачити, и да пролазите поред слика у коме су предмети претрпани, јер сте видели једну слику правог уметника. Тако је то и са Кошакјевићем, нема ту много догађаја, то су вам кратке сличице, али их је уметник извео. Они, који воле при читању да чују какву заплетену приповетку, ту је неће наћи, јер ту готово и нема приповетке, но тим ће више наћи они, који траже у приповетци узроке и побуде појединим догађајима. Ове новеле су управо (има их 6 у књизи) кабинет слике, а тако су од општег значаја, да их свуда можемо наћи. Са особитом брижљивошћу управо класично је пета израђена под насловом „Перица“.

Ла—.

ЧИТУЉА.

† **Петар Петровић** умировљени парох мартоношки, отац мандатара будимске епархије г. Герасима Петровића и отличних наших учитеља Стевана Петровића у В. Кикинди и Вељка Петровића у Земуну, преминуо је 21. маја (2. јуна) о. г. у својој 84. години живота а 60. свештеничког службовања. Беше добра срца, веселе нарави, један од првих певаца у своје млађе доба; редак церемонијер. Кад служи службу божју, говораше, да не осећа да је на земљи. Нека му је лака земља и вечна успомена!

† **Никола Мандукић** бележник вршачке епархије, један од најродољубивијих и највреднијих јавних раденика наших преминуо је 5. маја о. г. још у пуној снази, у својој 63. год. живота. Он је у Вршцу покренуо први српски провинцијални лист „Вршачку кулу“, којим је много припомогао, да се тамошњи наш свет заинтересовао за аутономни живот у цркви и школи. Лака му црна земља била!

† **Ђорђе Вукашиновић** прота вршачки и потпредседник конзисторије, упокојио се 27. априла о. г. у својој дубокој старости. Са свију

страна се хвали, да је био примеран свештеник, кротак, благ, као што приличи свештеном лицу. Вечан му спомен!

† **Др. Аћим Медовић** професор вел. школе београдске у миру, пореклом олак из Галиције, који је из љубави према српству дошао у Србију 1842. г. и тамо на јавном и књижевном пољу много добра и услуге чинио народу нашем. Лака му српска земља била, коју је тако шарко љубио, и вечан му спомен међу нама!

Ленка Таназевић рођ. Гранић. При закључку листа, стиже нам туђи вест да се супруга учитеља и вредног перовође меленачке добротворне задруге г. Паје Таназевића упокојила 27. маја о. г. у својој 47. години. Беше разборита и родољубива Српкиња и много је допринела, да се меленачка задруга остварила и да јача. Вечна јој успомена!

Ника Стојаковић велепоседник ст. паланачки, одлични родољуб, преминуо је на Спасов дан у својој 55. год. живота. Нека је мир пепелу његову!

Светозар Николајевић одветник румски; врло уважена старина, супруг председнице румске жен. задруге гђе Милице, преминуо је 24. маја о. г. у својој 75. год. живота. Однеговао је и васпитао врло честит пород. Лака му црна земља била!

Стева Димитријевић бивши власник штампарије Др. Павловића и Јоцића у Нов. Саду, преминуо је у Сомбору у великој сиротињи. Лака му црна земља била!

ПОЗИВ НА ПГЕТИЛАТУ.

Ових дана улази у штампу „Школа и њена будућност“, савремена расправа, у којој се говори о школном одношају према држави и цркви прво у опште, на онда специјално код нас. Књигу сам ову наменуо сени † Нике Грујића-Огњана, свога добротвора, кога и слика долази на првој страни.

Најдуже за месец дана књига може да изађе, па сам слободан да се обратим на познате (који имам приличан број), а и остале пријатеље оваких књига, да ме испомогну својом претплатом. Цена је књизи 30 нов. (0.70 пара дин.). Претплату прима: књијара Браће М. Поповића у Н. Саду и потписати с додатком (Wien, I., Schellinggasse 11.)

Јов. Јанко Кнежевић
сл. педа огије.

ОДГОВОРИ.

„Слободану“. Песма је добра, донећемо је у доцнијим бројевима.

Гл. Ђ. Г. Суботица. Доцне припео руко пис. Ући ће у идући број. Поздрав!

Г. Ј. М. Чуруг. Чланак и песма ући ће у идући број.